

การเปรียบเทียบคำลักษณนามบอกสถานะของคำนามในภาษาตระกูลไท A Comparison of Shape-based Classifiers in Tai Languages

สมทรง บุรุษพัฒน์
Somsong Burusphat

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบคำลักษณนามบอกสถานะของคำนามในภาษาตระกูลไทหกภาษา ได้แก่ ลาว ไทยกลาง ชาน ลื้อ จ้วงเหนือ และบูยี การวิจัยนี้ใช้กรอบความคิดทางด้านองค์ประกอบทางความหมายของ Allen (1977)

ผลของการวิจัยสรุปได้ว่าคำลักษณนามที่ภาษาทั้งหกใช้แตกต่างกันทุกภาษาคือคำลักษณนามมิติเดียวไม่ยืดหยุ่น ได้แก่ ภาษาลาว [dǔaŋ] ภาษาไทย [lēm] ภาษาชาน [mà:k] ภาษาลื้อ [thěn] ภาษาจ้วงเหนือ [fak²¹] ภาษาบูยี [va¹¹] คำลักษณนามที่ใช้เหมือนกันในทุกภาษาคือคำลักษณนามสองมิติไม่ยืดหยุ่น คือ [phǎn] และยืดหยุ่น คือ [bay] คำลักษณนามที่ใช้เฉพาะในภาษาไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้คือ คำลักษณนามหนึ่งมิติยืดหยุ่น [sên] คำลักษณนามสองมิติยืดหยุ่น [phǔtɯn] และคำลักษณนามสามมิติเล็ก [mɛt] ส่วนภาษาไทสาขาเหนือคือ ภาษาจ้วงเหนือและภาษาบูยีใช้คำลักษณนามหนึ่งมิติยืดหยุ่นซึ่งเป็นคำยืมจากภาษาจีนคือ [tiu⁴²/teu³¹] คำลักษณนามสองมิติยืดหยุ่นภาษาจ้วงเหนือใช้คำยืมจากภาษาจีน [fa:n²⁴] บูยีใช้ [tɕoŋ²⁴] คำลักษณนามสามมิติเล็กภาษาจ้วงเหนือใช้ [se²¹/nat²¹/ŋvei²¹] ภาษาบูยีใช้ [nat¹¹/nɯn²¹] คำลักษณนามกลมใหญ่ภาษาลาวและภาษาลื้อใช้คำร่วมเชื้อสายเดียวกันคือ [nūay] และ [nǔi] ภาษาไทยใช้ [lǔk] ภาษาชานใช้ทั้ง [lɯk] [hòj] และ [nòj] ส่วนภาษาจ้วงเหนือและบูยีใช้ [ʔdak⁵⁵] และ [ʔdan³³] คำลักษณนามเหล่านี้มีวิวัฒนาการของการใช้ที่ขึ้นอยู่กับมุมมองว่าลักษณะใดของสิ่งของเป็นลักษณะเด่น การขยายการใช้เชิงอุปลักษณ์ ความแตกต่างทางวัฒนธรรม และการสัมผัสภาษา

Abstract

The purpose of this research is to compare the shape-based classifiers in Tai languages, namely, Lao, Central Thai, Shan, Lue, Northern Zhuang, and Buyi. The framework of semantic components proposed by Allen (1977) is used for data analysis.

It has been found that the shape-based classifiers that are different in all languages are one-dimensional inflexible classifiers, i.e., Lao [dǔaŋ], Thai [lēm], Shan [mà:k], Lue [thěn], Northern Zhuang [fak²¹], and Buyi [va¹¹]. The classifiers which are present in all languages are the two-dimensional inflexible classifier [phǎn] and the two-dimensional flexible classifier [bay]. The classifiers that all languages of the Southwestern Tai branch share are the one-dimensional flexible classifier [sên], the

two-dimensional flexible classifier [phn̩˧˨˦], and the three-dimensional small classifier [mɛ˧˨˦]. On the other hand, the languages of the Northern Tai branch, i.e., Northern Zhuang and Buyi share the one-dimensional flexible classifier [tiu⁴²/teu³¹] which is borrowed from Chinese. The Northern Zhuang language also uses another Chinese loan word [fa:n²⁴] as a two-dimensional flexible classifier whereas the Buyi language uses the native classifier [tɕoŋ²⁴]. Both the Northern Zhuang and the Buyi language use native classifiers [ɕe²¹/nat²¹/ŋvei²¹] and [nat¹¹/nuːn²¹] respectively with three-dimensional small entities. As for the three-dimensional large classifiers, the Lao and Lue languages use the cognates [nūay] and [nõi]. The Thai language uses [l̩uːk] whereas the Shan language uses [luk], [hòj] and [nòj]. The Northern Zhuang and Buyi use the native classifiers [ʔdak⁵⁵] and [ʔdan³³] respectively. The comparison of shape-based classifiers in Tai languages reveals that the factors which play an important role in the use of classifiers are the perception of dominant characteristics of entity, metaphorical extension, cultural diversity, and language contact.

1. คำนำ

คำลักษณนามเป็นลักษณะเฉพาะของภาษาตระกูลไท-กะไต และจัดเป็นลักษณะตามภูมิภาค (areal feature) ของภาษาที่พูดในภูมิภาคเอเชียอาเนี่ย คำลักษณนามเป็นคำหมวดสำคัญในไวยากรณ์ของภาษาเพราะเป็นส่วนประกอบหลักของไวยากรณ์ และทำให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงกลไกในการที่มนุษย์จัดประเภทของสิ่งต่างๆในโลก

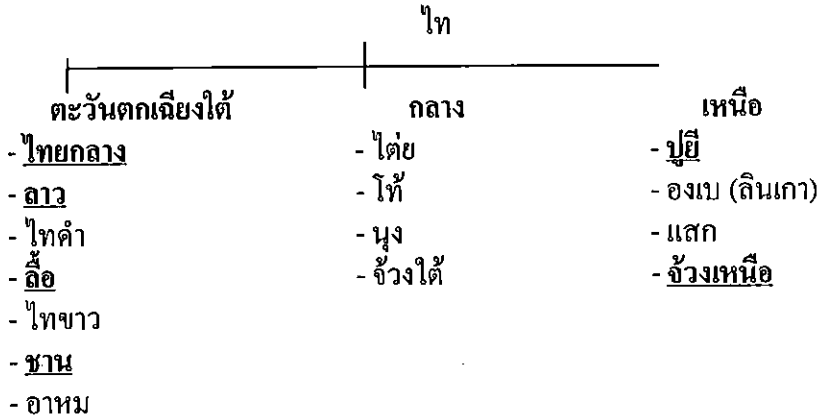
พระยาอุปทิศศิลปสาร (2531) ได้จำแนกคำลักษณนามออกเป็น 6 ชนิด ดังต่อไปนี้

1. ลักษณนามบอกชนิด เช่น “รูป” ใช้กับภิกษุ สามเณร ปะขาว นักพรต ชี
2. ลักษณนามบอกหมวดหมู่ เช่น “ตับ” ใช้กับของที่ ทำให้ติดเรียงกันเป็นพืด เช่น จาก พลุ
3. ลักษณนามบอกสัณฐาน เช่น “วง” ใช้กับของที่เป็นวง เช่น แหวน กำไล
4. ลักษณนามบอกจำนวนและมาตรา เช่น “คู่” ใช้กับของที่มีชุดละสองสิ่ง เช่น รองเท้า
5. ลักษณนามบอกอาการ เช่น “จีบ” ใช้กับของที่จีบ เช่น พลุ
6. ลักษณนามซ้ำชื่อ เช่น ประเทศ 2 ประเทศ

การศึกษาคำลักษณนามในบทความนี้จะมุ่งศึกษาเฉพาะลักษณนามบอกสัณฐานหรือรูปทรงเพราะคำลักษณนามชนิดนี้เป็นคำลักษณนามที่มีความสัมพันธ์กับคำนามที่เป็นรูปธรรม (concrete nouns) เช่น “ลำ” ใช้กับคำนาม “เรือ” เป็นต้น ลักษณนามชนิดนี้จะจำแนกคำนามตามรูปทรง และจำเป็นต้องใช้เสมอ

จากการสำรวจภาษาปยูยี่และภาษาจ้วงเหนือซึ่งเป็นภาษาตระกูลไทพูดในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนจีน พบว่ามีคำลักษณนามบอกสัณฐานจำนวนหนึ่งที่ภาษาทั้งสองมีร่วมกันกับภาษาไทยและสามารถกำหนดได้ว่าเป็นคำร่วมเชื้อสาย (cognate) และมีคำลักษณนามอีกจำนวนหนึ่งที่ใช้แตกต่างกันไป คำลักษณนามที่เป็นคำร่วมเชื้อสายนี้มีวิวัฒนาการของการ

ใช้ที่แตกต่างกันออกไป งานวิจัยนี้จึงมีจุดมุ่งหมายที่จะเปรียบเทียบภาษาปวยี ภาษาจ้วงเหนือ กับ ภาษาไทยกลาง รวมทั้งภาษาอื่น ๆ ในตระกูลภาษาไทอีกสามภาษาคือ ภาษาลาว ภาษาชาน และ ภาษาลื้อ รวมภาษาตระกูลไทที่ศึกษาในครั้งนี้นี้ทั้งหมดหกภาษาดังแสดงในแผนภูมิที่ 1 ซึ่งจะขีดเส้นใต้ชื่อภาษาที่ศึกษา

(ดัดแปลงจาก Li 1960:24)

แผนภูมิที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ของภาษาตระกูลไทที่ศึกษา

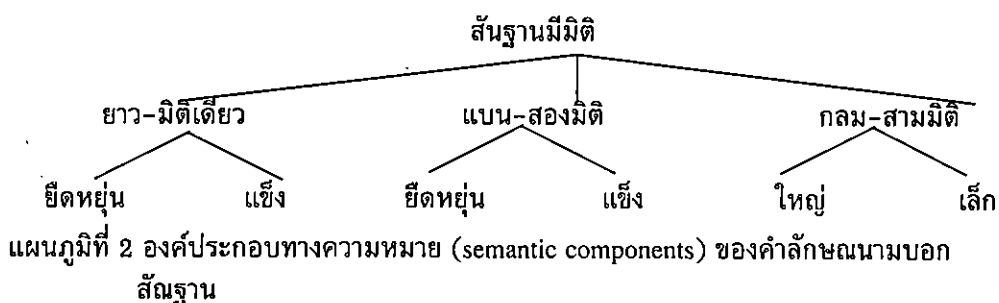
ข้อมูล²ที่รวบรวมได้เป็นภาษาปวยี จ้วงเหนือ ลื้อ ที่พูดในประเทศจีน ภาษาชานที่พูดในประเทศพม่า ภาษาลาวที่พูดในประเทศลาว และไทยกลางที่พูดในประเทศไทย ในการเก็บข้อมูลใช้คำานามจำนวน 242 คำซึ่งรวบรวมมาจากหนังสือ คำลักษณนาม (ราชบัณฑิตยสถาน 2546) และ พจนานุกรมปวยี-จีน-ไทย-อังกฤษ Bouyei-Chinese-Thai-English Dictionary (Suriya Ratanakul et al 2001 สุริยา รัตนกุล และคณะ 2544) และ พจนานุกรมจ้วงเหนือ-จีน-ไทย-อังกฤษ Northern Zhuang-Chinese-Thai-English Dictionary (สมทรง นุรุยพัฒน์ และ Qin Qiaohang อยู่ในระหว่างดำเนินการ) คำานามเหล่านี้มีพื้นฐานต่าง ๆ กัน ผู้วิจัยใช้รายการคำานามในการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาว่าเขาใช้คำลักษณนามอะไรในการจัดหมวดของคำานามตามพื้นฐานของคำานามเหล่านั้น

2. กรอบความคิดที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้กรอบความคิดของ Allen (1977) ในการจำแนกคำลักษณนามบอกพื้นฐาน Allen ได้จำแนกคำลักษณนามบอกพื้นฐานที่มีมิติออกเป็นสามหมวดตามลักษณะเด่นของสิ่งของคือ

- (1) ขาวและมีมิติเดียว (saliently one-dimensional)
- (2) แบนและมีสองมิติ (saliently two-dimensional)
- (3) กลมและมีสามมิติ (saliently three-dimensional)

คำลักษณนามทั้งสองหมวดแรกแบ่งย่อยตามความคงรูป (consistency) ออกเป็นยืดหยุ่น (flexible) เช่น เชือก และ ไม่ยืดหยุ่น (inflexible) หรือแข็ง (hard or rigid) เช่น ไม้ และ หมวดสุดท้ายตามขนาด (size) ได้แก่ ใหญ่ (big) และ เล็ก (small) ดังแสดงในแผนภูมิที่ 2

3. การเปรียบเทียบคำลักษณนามในภาษาตระกูลไท

การเปรียบเทียบคำลักษณนามบอกสัณฐานในภาษาตระกูลไททั้งหกภาษาจะเปรียบเทียบตามองค์ประกอบทางความหมายที่แสดงในแผนภูมิที่ 2

3.1 คำลักษณนามบอกสัณฐานที่มีมิติเดียว

ก. ไม่ยืดหยุ่น (inflexible) หรือแข็ง (hard or rigid)

สิ่งของที่มีรูปทรงมิติเดียวและไม่ยืดหยุ่นหรือมีความแข็ง ได้แก่ เครื่องมือเครื่องใช้ที่มีความยาว เช่น “มีด เลื่อย ดาบ เขียว หอก” เป็นต้น คำลักษณนามที่ใช้กับสิ่งของเหล่านี้จะแตกต่างกันในภาษาไทยทั้งหกดังต่อไปนี้

(1) ภาษาลาว

[dùəŋ] เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับเครื่องมือส่วนใหญ่ที่มีลักษณะยาวและแข็ง เดิมเป็นคำลักษณนามของสิ่งของที่กลมและเรืองแสง ได้แก่ “พระอาทิตย์ พระจันทร์ ดาว” ต่อมาตั้งข้อสันนิษฐานว่าคำลักษณนามนี้ได้มีการขยายการใช้เชิงอุปลักษณ์ (metaphorical extension) โดยนำมาใช้กับ “เคียว” ซึ่งเป็นเครื่องมือดั้งเดิมที่ใช้ในการกสิกรรมอันเป็นอาชีพหลักของคนไท เพราะเคียวมีลักษณะโค้งเหมือนพระอาทิตย์ พระจันทร์ คำลักษณนามนี้ในเวลาต่อมาได้มีการขยายการใช้กับสิ่งของที่เป็นเครื่องมือเครื่องใช้อื่นๆที่ไม่ได้มีลักษณะโค้งแต่มีลักษณะยาวและมีคม เช่น “มีด ดาบ หอก เข็ม” ตลอดจนของไม่มีคม เช่น “หวี และ แคน” อีกด้วย

[lè̌m] ใช้กับสิ่งของค่อนข้างจำกัด เท่าที่พบใช้กับ “ฟัน” และ “เกวียน”

[khān] ใช้กับเครื่องมือลักษณะยาวที่มีด้ามถือ เช่น “เลื่อย คราด” และมีการขยายการใช้กับยานพาหนะ เช่น “รถยนต์ เครื่องบิน”

[kāan] ใช้กับสิ่งของที่มีลักษณะยาว ค่อนข้างเล็ก เช่น “ซ้อน ส้อม ปากกา ดินสอ” รวมไปถึง “คอ” และ “จดหมาย” ด้วย

[lām] ใช้กับสิ่งของที่มีลักษณะยาวและกลม เช่น “เสา” (ใช้สลับกับ “ต้น”) “เรือ” และ “เกวียน” (ใช้สลับกับ “เล่ม”)

[hān] ใช้กับไม้ยาวและใหญ่ เช่น “ไม้ซุง”

[rān] ใช้กับสิ่งของที่ยาวและมีขนาดไม่ใหญ่นัก เช่น “กรรไกร สิว ไม้บรรทัด ขวาน แปรงสีฟัน ที่ตัดเล็บ ไขมีด สาก หนาม” เป็นต้น

(2) ภาษาไทยกลาง

[lè̌m] เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับสิ่งของที่มีลักษณะยาวเรียว นอกจากเครื่องมือเครื่องใช้ที่ยาวเรียวแล้ว คำลักษณนามนี้ยังใช้กับสิ่งของที่มีส่วนประกอบบางส่วนยาว เช่น “เกวียน” และ “สมุดหนังสือ” ซึ่งในอดีตเป็นใบลานมีลักษณะยาวเรียว คำลักษณนาม [lè̌m] จะมีการใช้กับสิ่ง

ของต่างๆมากกว่าคำร่วมเชื้อสาย [lɛm] ในภาษาลาว และใช้กับสิ่งของที่แตกต่างกันบางสิ่ง เช่น ภาษาลาวใช้ [lɛm] กับ “พิน” ในขณะที่ภาษาไทยใช้ [sɨn]

[khan] ใช้กับสิ่งของที่นอกจากจะมีลักษณะยาวแข็งแล้ว จะมีด้ามถือด้วย เช่น “ไถ ซ้อน ส้อม ร่ม” รวมไปถึงยานพาหนะ เช่น “รถ” เป็นต้น การใช้ [khan] จะคล้ายกับคำร่วมเชื้อสาย [khān] ในภาษาลาว เช่น ใช้กับยานพาหนะเหมือนกัน ยกเว้น “เครื่องบิน” ซึ่งภาษาลาวใช้ [khān] แต่ภาษาไทยใช้ [lam] สลับกับ [khrɔ̄n] นอกจากนี้ของบางสิ่งอาจมองว่าลักษณะยาวเป็นลักษณะเด่นจึงใช้คำลักษณนามสำหรับของที่ยาว แต่อีกภาษาหนึ่งมองว่าด้ามถือเป็นลักษณะเด่น จึงใช้อีกลักษณนามหนึ่ง เช่น “ไถ” ผู้พูดภาษาลาวจะมองที่ความยาวเป็นลักษณะเด่นจึงใช้ [dǔaŋ] ส่วนผู้พูดภาษาไทยจะมองด้ามถือเป็นลักษณะเด่นจึงใช้ [khan] หรือคำว่า “ร่ม” ผู้พูดภาษาลาวมองว่าเป็นสิ่งของยาวเล็ก จึงใช้คำลักษณนามทั่วไปคือ [ʔǎn] แต่ผู้พูดภาษาไทยมองด้ามถือเป็นลักษณะเด่น จึงใช้คำลักษณนาม [khan] คำว่า “ซ้อน ส้อม” ก็เช่นกัน ผู้พูดภาษาไทยมองว่ามีด้ามถือจึงใช้คำลักษณนาม [khan] ในขณะที่ผู้พูดภาษาลาวใช้คำลักษณนามยาวเรียวย [kǎan] ในทางกลับกัน ผู้พูดภาษาลาวมอง “เลื่อย” ว่ามีด้ามถือจึงใช้คำลักษณนาม [khān] แต่ภาษาไทยใช้คำอื่น คือ [pɔ̄n] นอกจาก [khan] แล้วสิ่งของที่ใช้กับคำลักษณนาม [kǎan] จะใช้กับคำลักษณนามหลากหลายในภาษาไทย เช่น “คอก” ใช้ คำลักษณนามซ้ำคำนาม [kɔ̄w] “ปากกา” ใช้ [dǎam] “จดหมาย” ใช้ [chabàp] “ดินสอ” ใช้ [thǎeŋ] อย่างไรก็ตาม ภาษาลาวก็มีคำลักษณนามที่เหมือนภาษาไทยปะปนอยู่เช่นกัน เช่น “จดหมาย” ก็ใช้ทั้ง [kǎan] และ [sábǎp] และ “ดินสอ” ใช้ได้ทั้ง [thǎeŋ] [kǎan] และ [ʔǎn]

[lam] ใช้กับสิ่งของที่ยาวและกลมเช่นเดียวกับภาษาลาว เช่น “เสา เครื่องบิน เรือ”

[thɔ̄wŋ] ใช้กับสิ่งที่ตัดแบ่งหรือทอนออกเป็นท่อนๆ เหมือนภาษาลาว เช่น “ท่อนไม้ ท่อนซุง” เป็นต้น

[ʔan] ใช้คล้ายกับภาษาลาว คือใช้กับสิ่งของที่มีลักษณะยาวและค่อนข้างเล็ก เช่น “ไม้บรรทัด” (ใช้สลับกับ [lɛm]) “สิ่ว” (ใช้สลับกับ [lɛm] และ [pǎak]) “แปรง แปรงสีฟัน ที่ตัดเล็บ คราด สาก แวนตา ไม้ หนาม” เป็นต้น

(3) ภาษาชาน

[mà:k] ใช้กับเครื่องมือที่ใช้ในการช่างต่างๆที่มีลักษณะยาว ได้แก่ “มีด เลื่อย คาน เลื่อย ไถ สิ่ว ขวาน เลื่อย ค้อน” สิ่งของเหล่านี้ส่วนใหญ่มีด้ามถือ แต่ไม่ใช้คำลักษณนาม [kan] ดังเช่นภาษาไทยและภาษาลาว ภาษาชานจะใช้ [kan] เป็นคำลักษณนามของยานพาหนะสลับกับ [lám] และใช้เป็นคำนามมีความหมายว่ามีด้ามถือ นอกจากนี้ “ใบมีด” ก็จัดอยู่ในกลุ่ม [mà:k] เช่นกัน ในขณะที่ภาษาลาวมองว่าเป็นสิ่งของเล็กๆ จึงใช้ [ʔǎn] ส่วนภาษาไทยมองลักษณะแบนเป็นลักษณะเด่นจึงใช้ [bay]

[lɛm] ใช้กับสิ่งของที่มีลักษณะยาวเรียวยและไม่มิด้ามถือ เช่น “หอก เข็ม (ใช้สลับกับ [mà:k]) ไม้บรรทัด เสา ปากกา ดินสอ ลูกศร” การใช้คำลักษณนามนี้จะจำกัดกว่าคำร่วมเชื้อสาย [lɛm] ในภาษาไทย เพราะว่ามีคำลักษณนาม [mà:k] ใช้ร่วมด้วย แต่จะใช้กับสิ่งของหลากหลายกว่าภาษาลาว การใช้คำลักษณนาม [lɛm] กับ “ลูกศร” เพราะผู้พูดภาษาชานมองความยาวของสิ่งของนี้เป็นลักษณะเด่น ในขณะที่ผู้พูดภาษาลาวและไทยมองส่วนปลายด้านหนึ่งของลูกศรมีลักษณะเหมือนดอกไม้ จึงใช้ลักษณนามที่ซ้ำคำแรกคือ [dǔwɔk] ในทำนองเดียวกันภาษาชานจะใช้

คำลักษณนามของเครื่องมือที่มี ลักษณะยาวคือ [mà:k] กับ “ลูกกุญแจ” เพราะมองส่วนยาวของลูกกุญแจเป็นลักษณะเด่น แต่ผู้พูดภาษาลาวและไทยมองส่วนปลายค้ำหนึ่งของลูกกุญแจว่าเหมือนดอกไม้จึงใช้ [dɔ̀w:k] เช่นกัน ส่วนคำว่า “พิน” ไม่ใช่คำลักษณนาม [lɛm] เหมือนภาษาลาว แต่จะใช้คำร่วมเชื้อสาย [si:k] เหมือนภาษาไทย เป็นที่น่าสังเกตว่ามีการใช้คำลักษณนาม [mà:k] และ [lɛm] ปะปนกัน เช่น “เข็ม” สามารถใช้ได้ทั้งสองคำลักษณนาม

[ka:n] ใช้เหมือนคำร่วมเชื้อสาย [kâan] ในภาษาลาว แต่จำกัดกว่า คือใช้เฉพาะกับ “ช้อน ส้อม” สิ่งของอื่นๆ ที่ภาษาลาวใช้ [kâan] ภาษาชานจะใช้ [lɛm] ยกเว้น “จดหมาย” ซึ่งภาษาลาวมองความยาวเป็นลักษณะเด่นจึงใช้คำลักษณนาม[kâan]แต่ภาษาชานมองลักษณะแบนและยึดหยุ่น จึงใช้คำลักษณนาม [phɯ̀m] เช่นเดียวกับ “ผ้า”

[lám] ใช้เหมือนภาษาไทย คือใช้ กับ “รถ เครื่องบิน เรือ” สลับกับ [kan] ยกเว้น “เกวียน” ที่ภาษาไทยใช้ [lɛm] ส่วนภาษาลาวใช้ทั้งสองคือ [lɛm] และ [lám]

[ɔ̀w] ใช้กับ “ท่อนไม้ หรือ ไม้ซุง” เหมือนภาษาลาวและไทยโดยใช้สลับกับ [ɯ̀m] หากเป็นไม้เล็กๆ จะใช้ลักษณนาม [pɔ̀t]

[ʔán] ใช้กับสิ่งของยาวเล็กๆ ดังเช่นภาษาลาวและภาษาไทย เช่น “กรรไกร แปรง แปรงสีฟัน ที่ตัดเล็บ สาก ไม้ เว้นตา หนาม” เป็นต้น

(4) ภาษาลื้อ

[thɛ̀n] ใช้กับเครื่องมือเครื่องใช้ในการช่างที่มีลักษณะยาวไม่ยึดหยุ่น มีการใช้กับสิ่งของในลักษณะเดียวกับ [mà:k] ในภาษาชาน

[lim] ใช้เหมือนกับคำร่วมเชื้อสาย [lɛm] ในภาษาชานกล่าวคือใช้กับสิ่งของที่มีลักษณะยาวเรียวและไม่มีค้ำมือ เช่น “หอก สิว เข็ม ไม้บรรทัด ไม้ เส้า ลูกศร” สำหรับสิ่งของที่เป็นท่อน เช่น “ไม้พิน ไม้ซุง” ภาษาลื้อ ใช้ [lim] ไม่ใช่ [thɛ̀n], [thɔ̀w] และ [ɔ̀w] ดังในภาษาลาวไทยและชานตามลำดับ และยังใช้ [lim] กับ “พิน” เหมือนภาษาลาวอีกด้วย

[kân] ใช้เหมือนคำร่วมเชื้อสาย [khan] ในภาษาไทย คือใช้กับ “รถ” (ใช้สลับกับ [lám]) และสิ่งของที่มีค้ำม เช่น “ร่ม”

[lám] ใช้กับ “เครื่องบิน” และ “เรือ” เช่นเดียวกับภาษาไทย และใช้กับ “รถ” สลับกับ [kân] ได้ ไม่ใช่ [lám] กับ “เส้า” ดังเช่นภาษาลาวและไทย แต่จะใช้ [lim] เหมือนภาษาชาน

[ʔán] ใช้กับสิ่งของหลากหลายกว่าภาษาลาว ไทย และชาน สิ่งของที่ภาษาลาวใช้ [kâan] ได้แก่ “ช้อน ส้อม ปากกา ดินสอ” ภาษาลื้อจะใช้ [ʔán] ยกเว้น “จดหมาย” ที่ภาษาลื้อมองว่ามีสองมิติคือแบนจึงใช้ [phɯ̀m] เหมือนกับภาษาชาน

(5) ภาษาจ้วงเหนือ

[fa:k²¹] ใช้กับเครื่องมือเครื่องใช้ที่มีค้ำมือ เนื่องจากคำลักษณนาม [lɛm] ไม่ปรากฏในภาษาจ้วงเหนือ สิ่งของที่ใช้คำลักษณนาม [lɛm] ในภาษาลาว ไทย ชาน ลื้อ จะใช้ [fa:k²¹] ในภาษาจ้วงเหนือทั้งหมด รวมทั้งสิ่งของเล็กๆที่ภาษาเหล่านี้ใช้ [ʔan] ภาษาจ้วงเหนือก็ใช้ [fa:k²¹] ด้วย เช่น “แปรง แปรงสีฟัน ที่ตัดเล็บ หวี กุญแจ ลูกศร”

[ɯ̀n²¹] ใช้กับสิ่งของยาวและแคบทั้งยึดหยุ่นและไม่ยึดหยุ่น ที่ไม่ยึดหยุ่น ได้แก่ “พิน สาก หนาม” ภาษาจ้วงเหนือใช้คำลักษณนามนี้กับ “ท่อนไม้ ไม้ซุง” เช่นกัน ไม่ปรากฏคำว่า [thɔ̀w] ดังในภาษาอื่นๆ

[ko:n⁵⁵] ใช้คล้ายคำร่วมเชื้อสาย [káan] ในภาษาลาว แต่จำกัดกว่า คือใช้แต่กับ “ปากกา” และ “ดินสอ” ส่วนสิ่งของอื่นที่ภาษาลาวใช้ [káan] ภาษาจ้วงเหนือจะใช้คำลักษณะนามอื่น เช่น “ช้อน” ใช้ [ʔan²⁴] “ล้อม” ใช้ [ɬa:k²¹] “คอ” ใช้ [ʔan²⁴] “จดหมาย” ใช้ [fuŋ²⁴]

[ʔan²⁴] ใช้ได้กับสิ่งของทั้งใหญ่และเล็ก ได้แก่ “ขวาน ใบมีดโกน ร่ม ช้อน ลูกศร (ใช้สลับกับ [ɬa:k²¹])” และใช้กับยานพาหนะ เช่น “รถ เครื่องบิน เรือ”

(6) ภาษาปู้ยี้

[va¹¹] ใช้กับเครื่องมือเครื่องใช้ที่มีด้ามถือ มีการใช้เหมือนกับ [ɬa:k²¹] ในภาษาจ้วงเหนือ

[ka:n⁵⁵] ใช้เหมือน [ko:n⁵⁵] ในภาษาจ้วงเหนือ คือใช้แต่กับ “ปากกา” และ “ดินสอ” ส่วน “ช้อน” และ “ล้อม” ซึ่งภาษาลาวใช้ [káan] ภาษาปู้ยี้ใช้ [va¹¹] สำหรับ “จดหมาย” ซึ่งภาษาลาวใช้ [káan] ภาษาปู้ยี้ใช้ [fuŋ³³] ซึ่งเป็นคำยืมจากภาษาจีน <feng> เหมือนจ้วงเหนือคือ [fuŋ²⁴]

[əan³⁵] ใช้กับสิ่งที่เป็นท่อนๆทั้งเล็กและใหญ่ ไม่จำกัดอยู่แค่ “ท่อนไม้” หรือ “ไม้ซุง” ดังในภาษาลาวและไทย สิ่งของที่ใช้ [əan³⁵] ได้แก่ “เสา สาก ไม้ แวนตา ท่อนไม้ ไม้ซุง” เป็นต้น

[tɕa²⁴] ใช้กับอุปกรณ์ไฟฟ้า เช่น “เครื่องเล่นเทป กล้อง วิทยุ คอมพิวเตอร์” และยานพาหนะ ในขณะที่ภาษาลาว ไทย ชาน ลือ ใช้คำลักษณะนามบอกรูปทรงยาวกับยานพาหนะ เช่น “รถ เครื่องบิน เรือ” ภาษาปู้ยี้ใช้ [tɕa²⁴] ซึ่งไม่ได้บอกรูปทรง

[ʔdan³³] เป็นคำลักษณะนามที่ใช้กับสิ่งของรูปทรงกลม ต่อมามีการใช้ที่กว้างขึ้นกลายมาเป็นคำลักษณะนามทั่วไป คำว่า “ร่ม” ภาษาอื่นๆจะใช้ “คัน” [khan] หรือ [ʔan] แต่ในภาษาปู้ยี้ใช้ [ʔdan³³] ส่วนคำลักษณะนามทั่วไป [ʔan²⁴] ไม่ปรากฏในภาษาปู้ยี้

ข. ยืดหยุ่น (flexible)

คำลักษณะนามที่ใช้กับสิ่งของที่มีรูปทรงมิติเดียวและมีความยืดหยุ่น เช่น “เชือก ด้าย เส้นผม” ภาษาลาว ไทย ชาน ลือ ใช้คำร่วมเชื้อสายเหมือนกันคือ [sɛŋ] [sɛm] [sɛn] [sen] [sɪn] ตามลำดับ ส่วนภาษาจ้วงเหนือและภาษาปู้ยี้จะใช้คำลักษณะนามที่ยืมมาจากภาษาจีน <tiào> คือ [tiu⁴²] [teu³¹] ตามลำดับ

ภาษาลาวและไทยมีการใช้คำลักษณะนามประเภทนี้คล้ายกันมาก กล่าวคือนอกจากจะมีคำว่า [sɛn] [sɛn] ตามลำดับแล้ว ยังมีคำว่า [sǎay] เหมือนกันอีกด้วย โดยใช้คำว่า [sɛn] [sɛn] กับสิ่งที่มีลักษณะเป็นสาย แถว แนว ที่ไม่จำกัดความยาว และใช้ [sǎay] กับสิ่งที่มีลักษณะเป็นเส้นเป็นแนวยาว เช่น “แม่น้ำ ลำธาร คลอง ถนน” โดยบางครั้งจะใช้สลับกับ [sɛn] [sɛn] และคำลักษณะนามซ้ำคำนาม เช่น ภาษาไทย ใช้ [sɛn] สลับกับ [sǎay] กับคำนาม “โซ่” และ “เข็มขัด” ภาษาลาวใช้ทั้งสองคำลักษณะนามกับ “ถนน” ภาษาปู้ยี้ก็มีคำร่วมเชื้อสาย [əa:³³] เช่นกัน โดยใช้กับสิ่งของที่เป็นชิ้นยาว เช่น “เข็มขัด ผ้า” เป็นต้น

ภาษาชานและลือใช้แต่ [sen] [sin] และคำลักษณะนามซ้ำคำนาม เช่น “โซ่” ภาษาชานใช้ [sen] ภาษาลือใช้คำซ้ำคำนามบางส่วนคือ [tháu]

ภาษาจ้วงเหนือใช้ลักษณะนาม [tiu⁴²] กับสิ่งของที่มีลักษณะยาวและยืดหยุ่น ยกเว้นสิ่งของที่เป็นเส้นเล็ก เช่น “เส้นด้าย เส้นผม” จะใช้ลักษณะนาม [ke:u²⁴] ซึ่งเป็นลักษณะนามที่ใช้กับเส้นผ้าเช่นเดียวกัน

ภาษาปู้ยี้ใช้คำลักษณะนาม [teu³¹] ซึ่งยืมมาจากภาษาจีนกับสิ่งที่ยาวแคบและบางรวมถึง “หาง” เหมือนจ้วงเหนือที่ใช้ [tiu⁴²] เช่นกัน ส่วนภาษาอื่นใช้คำลักษณะนามที่ซ้ำคำนามคือ [hǎaŋ]

นอกจาก “หาง” แล้วภาษาปวยีั้งใช้ [tɛu³¹] กับ “รุ่งกินน้ำ” อีกด้วย ในขณะที่ภาษาลาว ไทย จ้วง เหนือ ใช้คำลักษณนามของสัตว์ คือ [xɔ] [tua] [tu⁴²] ตามลำดับ ส่วนภาษาชานใช้ [ʔaŋ] และภาษา ลื้อ ใช้คำซ้ำคำนามบางส่วนคือ [hɔŋ]

3.2 คำลักษณนามบอกสถานะที่มีสองมิติ

ก. ไม่ยึดหยุ่น

ภาษาลาว ไทย ชาน ลื้อ จ้วงเหนือ และปวยี ใช้คำลักษณนามร่วมเชื้อสายเดียวกัน สำหรับสิ่งของที่มีลักษณะแบนไม่ยึดหยุ่นอย่างเช่น “กระดาน” ดังนี้คือ [phɛŋ] [phɛɛŋ] [peŋ] [phɛn] [pe:n⁵⁵] [pen²⁴] ตามลำดับ

ภาษาลาวและภาษาไทยนอกจากจะใช้ [phɛŋ] [phɛɛŋ] กับสิ่งของเช่นแผ่นกระดาน แล้ว ยังใช้กับสิ่งของที่มีลักษณะแบนอย่างกระดาษอีกด้วย เช่น “กระดาษ ภาพวาด แผ่นหนัง แผ่น ซิติ” สำหรับ “ผืนพรม” ภาษาลาวใช้ [phɛŋ] สลับกับ [phɛwɛn] ซึ่งเป็นคำลักษณนามสำหรับสิ่งของที่มีลักษณะแบนและยึดหยุ่น ในขณะที่ภาษาไทย ชาน ลื้อ จ้วงเหนือ ปวยีใช้แต่คำลักษณนาม สำหรับสิ่งของที่มีลักษณะแบนและยึดหยุ่นเท่านั้น คือ [phɛwɛn] [phɛwɛn] [phɛwɛn] [fa:n²⁴] [tɔŋ²⁴] ตามลำดับ

นอกจากนี้ภาษาลาวยังใช้คำลักษณนาม [bɛy] ซึ่งเป็นลักษณนามสำหรับสิ่งของที่มี ลักษณะแบนเหมือนใบไม้ เช่น “กระดาษ แผ่นซิติ” โดยใช้สลับกับ [phɛŋ] และในภาษาลื้อ จ้วง เหนือ ปวยี สิ่งของที่มีลักษณะแบนเหมือนใบไม้ เช่น “กระดาษ” จะใช้คำลักษณนามร่วมเชื้อสาย [bɛn] [ʔbaɛw²⁴] [ʔbaɛ33] ตามลำดับ

ส่วนภาษาปวยีั้งมีคำลักษณนาม [kep³⁵] สำหรับสิ่งของที่แบนทั้งยึดหยุ่นและไม่ยึดหยุ่น อีกด้วย เช่น “แผ่นกระเบื้อง เต้าหู้ เนื้อ” เป็นต้น

ข. ยึดหยุ่น

คำลักษณนามที่ใช้กับสิ่งของที่มีลักษณะแบนเป็นแผ่นอย่างผ้า ภาษาลาว ไทย ชาน และลื้อมีคำร่วมเชื้อสายเดียวกันคือ [phɛwɛn] [phɛwɛn] [phɛwɛn] [phɛwɛn] ตามลำดับ หากนำผ้ามา เป็นเครื่องนุ่งห่ม เช่นกางเกง เสื้อ ภาษาไทยจะใช้คำลักษณนามของสัตว์คือ [tua] ภาษาจ้วงเหนือ ใช้คำยืมจากภาษาจีนคือ [tɛn²⁴] แต่ถ้าเป็นเสื้อผ้านจะใช้คำลักษณนามบอกรูปทรงยาวและยึดหยุ่น คือ [ke:n²⁴] ส่วนภาษาปวยีั้งใช้ [tɔŋ²⁴] ซึ่งเป็นลักษณนามของผืนผ้ารวมทั้งสิ่งของที่ทำด้วยผ้า เช่น “กางเกง เสื้อ ผ้าปูที่นอน ผ้าห่ม นุ่ง” เป็นต้น

นอกจากคำลักษณนามที่ใช้กับสิ่งของประเภทผ้าแล้ว ยังมีคำลักษณนามที่ใช้กับสิ่งของ ที่มีลักษณะแบนคล้ายใบไม้ ภาษาลาว ไทย ชาน ลื้อ จ้วงเหนือ ปวยีใช้คำร่วมเชื้อสายเดียวกันคือ [bɛy] [bay] [wɛwɛ] [blɛn] [ʔbaɛw²⁴] [ʔbaɛ33] ตามลำดับ คำลักษณนามนี้มาจากคำนามที่มีความหมายว่า “ใบไม้” และมีวิวัฒนาการในภาษาทั้งหกแตกต่างกันไป

ภาษาลาวและไทยจะใช้ [bɛy] และ [bay] กับสิ่งของที่แบนและไม่ยึดหยุ่นด้วย เช่น “กระดิ่งผัดข้าว” และ “จาน” รวมไปถึงภาษาชนต่าง ๆ ที่มีถิ่นเล็ก เช่น “อ่าง ถ้วย” และขยายการใช้เชิงอุปลักษณณ์ออกไปอีกกับสิ่งของที่มีลักษณะกลมขึ้น ทำให้ไปใช้ซ้อนกับคำลักษณนามที่ใช้ กับสิ่งของกลมคือ [nɛy] ในภาษาลาวและ [lɔuk] ในภาษาไทย

ภาษาไทยมีการขยายการใช้ [bay] มากกว่าภาษาลาวโดยใช้กับสิ่งของที่มีลักษณะกลม และสิ่งของที่มีรูปทรงคล้ายกันเช่น “ผลไม้ ตู ไข่ เต้า หมวก กาน้ำ โลง” โดยใช้คู่กับ [lɔuk] ใน

ขณะที่ภาษาลาว ซาน ลื้อและปุย ใช้แต่คำลักษณนามบอกรูปร่างกลมคือ [nūay] [hòj/luk/nòj] [nòj] [ʔdan³³] ตามลำดับ ส่วนภาษาจ้วงเหนือจะใช้คำลักษณนามทั่วไป คือ [ʔan²⁴]

3.3 คำลักษณนามบอกสถานะที่มีสามมิติ

ก. ใหญ่ (large)

ภาษาลาว ไทย ซาน ไทลื้อ และปุยมีคำลักษณนามที่บอกรูปร่างกลมใหญ่คือ [nūay] [lòuk] [hòj/luk/nòj] [nòj] [ʔdan³³] ตามลำดับ ส่วนจ้วงเหนือใช้คำลักษณนามทั่วไปคือ [ʔan²⁴]

(1) ภาษาลาว

[nūay] ส่วนใหญ่ใช้กับสิ่งของรูปร่างกลมใหญ่โดยเริ่มจาก “ผลไม้” ทั้งที่มีรูปร่างกลมและไม่กลม เช่น “ส้ม มะละกอ กล้วย ลูกอม” และขยายการใช้เชิงอุปสรรคกับสิ่งของที่มีลักษณะคล้ายกันเช่น “ลูกบอล ไข่ นม (ใช้สลับกับ [təw]) ลูกตา นาฬิกา” ต่อมาใช้กับสิ่งของที่มีรูปร่างกลมใหญ่ขึ้นอีก ได้แก่ “ก้อนเมฆ ภูเขา โม่หิน กีตาร์ (ใช้สลับกับ [ʔən])” รวมไปถึงภาษาชนกลุ่มต่างๆ เช่น “ขวด ถ้วย ชาม โถ หม้อ อ่าง ถัง กาน้ำ” และสิ่งของที่มีลักษณะคล้ายภาษาชน ได้แก่ “เตา ครก กรง โลง กล้อง” เป็นที่น่าสังเกตว่าภาษาชนบางอย่างใช้สลับกับ [bəy] ได้ เช่น “อ่าง” เป็นต้น จากภาษาชนก็ขยายการใช้ต่อไปกับสิ่งของที่เป็นเครื่องเรือนและสิ่งของคล้ายเครื่องเรือน ได้แก่ “โต๊ะ เก้าอี้ เตียง ตู้ กี่ทอดผ้า (ใช้สลับกับ [lən]) และคำลักษณนามซ้ำคำนาม)” อุปกรณ์ไฟฟ้า เช่น “วิทยุ คอมพิวเตอร์” ก็ใช้ [nūay] สลับกับ [ʔən] แต่สิ่งของที่เล็กกว่านี้จะใช้ [ʔən] เพียงคำเดียว เช่น “เครื่องเล่นเทป ไมโครโฟน กล้อง”

[hūa] ใช้กับ “หัว” และสิ่งของรูปร่างคล้ายกัน ได้แก่ “หัวผักกาด หัวกะเทียม” รวมไปถึง “หมวก ลีว สมุด หนังสือ” ด้วยเช่นกัน

[kʰwən] ใช้กับสิ่งของกลมใหญ่ เช่น “ก้อนหิน” ส่วน “ก้อนเมฆ” ใช้สลับกับ [nūay]

[dūan] ใช้กับสิ่งของที่กลมและเรื่องแสง เช่น “พระอาทิตย์ พระจันทร์ ดวงดาว” และขยายการใช้กับสิ่งของที่เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ที่มีรูปร่างยาว ดังที่กล่าวในหัวข้อ 3.1

(2) ภาษาไทย

[lòuk] ใช้กับผลไม้ทั้งที่มีลักษณะกลมและไม่กลมดังเช่นภาษาลาว แต่ไม่ใช้กับ “พริก” ดังเช่นภาษาลาว จะใช้คำลักษณนามบอกรูปร่างกลมเล็กแทนคือ [mèt] สิ่งของที่มีลักษณะคล้ายกันก็ใช้ [lòuk] ได้แก่ “ลูกบอล ไข่ (ใช้สลับกับ [bəy] และ [fəw]) ภูเขา” ส่วน “เต้านม” “นาฬิกา” และ “เมฆ” ไม่ใช้คำลักษณนามบอกรูปร่างกลมเหมือนภาษาลาว แต่จะใช้คำลักษณนาม [təw] [ruan] [kʰwən] ตามลำดับ

คำลักษณนาม [lòuk] จะใช้กับภาษาชนเช่นเดียวกับภาษาลาว แต่จะใช้ร่วมกับ [bəy] มากกว่าภาษาลาว ยกเว้น “ขวด” ภาษาไทยจะใช้เฉพาะ [bəy] สลับกับคำลักษณนามซ้ำคำนาม ไม่ใช้คำลักษณนามบอกรูปร่างกลมใหญ่ [lòuk] ดังเช่นภาษาลาวที่ใช้ [nūay] กับ “ขวด” สิ่งของที่กลมแบน เช่น “จาน กระดิ่ง ผัดข้าว” ก็ใช้ทั้ง [lòuk] และ [bəy] ในขณะที่ภาษาลาวใช้ [bəy] อย่างเดียว ส่วนสิ่งของที่มีลักษณะคล้ายภาษาชน เช่น “เตา ครก ถุง กรง โลง” ก็ใช้ทั้ง [lòuk] และ [bəy] เช่นกัน

เครื่องเรือนที่เป็น “ตู้” จะใช้ทั้ง [lòuk] และ [bəy] แต่ “โต๊ะ เก้าอี้” จะใช้คำลักษณนามของสัตว์คือ [tua] ซึ่งต่างจากภาษาลาวที่ใช้คำลักษณนามบอกรูปร่างกลม เครื่องดนตรีเช่น “กีตาร์” ก็ใช้ [tua] เช่นกัน เครื่องเรือนบางอย่างก็ใช้คำลักษณนามซ้ำคำนาม เช่น “เตียง” คำ

ลักษณะนาม [tua] มีการขยายการใช้ออกไปอย่างกว้างขวาง โดยใช้กับอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีขนาดไม่ใหญ่นัก เช่น “ไมโครโฟน กล้องถ่ายรูป” หากมีขนาดใหญ่ก็จะใช้ [khrɯaŋ] เช่น “วิทยุคอมพิวเตอร์”

[hũa] ใช้กับสิ่งของที่มีลักษณะเป็นหัวเหมือนภาษาลาว แต่ไม่ใช้กับ “หมวก สมุด หนังสือ” เหมือนภาษาลาว จะใช้ [lɯuk] และ [bay] กับ “หมวก” และคำลักษณะนามรูปทรงยาว [lɛm] กับ “สมุด หนังสือ”

[duaŋ] ใช้กับสิ่งของรูปทรงกลมเรื่องแสงเหมือนภาษาลาว แต่ไม่ขยายออกไปใช้กับสิ่งของรูปทรงยาวเช่นเครื่องมือเครื่องใช้ รวมทั้ง “แคน” เหมือนภาษาลาว จะจำกัดอยู่ในวงความหมายกลม (spherical semantic field) เช่น “ดวงใจ ดวงตา แสดมภ์ ตรา” และสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น “ดวงวิญญาณ” เป็นต้น

[kɔ̃wɔn] ใช้กับสิ่งของรูปทรงกลมใหญ่เหมือนภาษาลาว เช่น “ก้อนเมฆ ก้อนหิน”

(3) ภาษาชาน

[hòj] ใช้กับ “ผลไม้” สลับกับคำลักษณะนาม [luk] และ [nòj] ยกเว้น “กล้วย” จะใช้เฉพาะ [luk] “พริก” ก็ใช้ [hòj] เช่นเดียวกับ “ผลไม้” สิ่งของที่มีรูปทรงกลมคล้ายผลไม้ เช่น “ไข่ ลูกตา กาน้ำ” ก็ใช้ [hòj] ภาชนะที่มีลักษณะกลมแบนและก้นไม่ลึก เช่น “จาน กระดิ่ง ผัดข้าว ชาม” จะใช้คำลักษณะนามบอกรูปทรงแบนยึดหยุ่นคือ [wɔ̃w] สลับกับ [mɔ̃w] ซึ่งเป็นคำลักษณะนามของภาษาไทยมา ก็ตำรและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น “เครื่องเล่นเทป วิทยุคอมพิวเตอร์” ใช้ [hòj] หากมีขนาดเล็กลงเช่น “ไมโครโฟน กล้องถ่ายรูป” ใช้ [ʔɔ̃n] นอกจากนี้ [hòj] ยังใช้กับสิ่งของรูปทรงกลมเรื่องแสง เช่น “พระอาทิตย์ พระจันทร์” อีกด้วย

[luk] ใช้กับ “ผลไม้” สลับกับ [hòj] และ [nòj] และใช้กับสิ่งของที่มีลักษณะกลมคล้ายผลไม้ ได้แก่ “ลูกบอล ภูเขา ไข่ (ใช้สลับกับ [hòj]) นาฬิกา” สิ่งของที่เป็นภาชนะ เช่น “โถง หม้อ อ่าง” และสิ่งของคล้ายภาชนะคือใช้สำหรับใส่ของ เช่น “ถุง กล่อง หมวก” ใช้ [luk] สำหรับ “เตา ครก กรง โลง กี่ทอดผ้า” ใช้คำลักษณะนามทั่วไป [ʔɔ̃n] เครื่องเรือนเฉพาะ “เก้าอี้” ใช้ [luk] “ตู้” ใช้ [ʔɔ̃n] ส่วน “โต๊ะ” และ “เตียง” ใช้คำลักษณะนามซ้ำคำนามคือ [[pʰɔ̃n] และ [kù:] ตามลำดับ

[hò] ใช้กับสิ่งของที่มีรูปทรงเหมือน “หัว” เช่นเดียวกับภาษาลาวและไทย แต่ไม่ใช้ [hò] กับ “สมุด หนังสือ” ดังเช่นภาษาลาว จะใช้คำลักษณะนามซ้ำคำนามคือ [pɔ̃p]

[kɔn] ใช้กับสิ่งของรูปทรงกลมใหญ่ เช่น “ก้อนเมฆ ก้อนหิน” เหมือนภาษาลาวและไทย

(4) ภาษาลื้อ

[nòj] ใช้กับสิ่งของที่มีรูปทรงกลมและคล้ายทรงกลมเป็นจำนวนมาก ตั้งแต่ “ผลไม้” (รวม “พริก”) ภาชนะทุกรูปทรง ไม่ว่าจะกลมแบน อย่าง “จาน กระดิ่ง ผัดข้าว นาฬิกา” หรือเป็น “ขวด” สิ่งของที่ใช้ใส่ของดังเช่นภาชนะ เช่น “กรง โลง กล่อง” และเครื่องเรือน “ตู้ โต๊ะ เก้าอี้” ตลอดจน “พระอาทิตย์ พระจันทร์ หนังสือ สมุด” อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ไม่ใช่ [nòj] แต่จะใช้คำลักษณะนามทั่วไป [ʔɔ̃n]

[hò] ใช้กับสิ่งของที่มีลักษณะเป็นหัว เช่น “หัวผักกาด หัวกระเทียม” และขยายการใช้กับ “เตา” และ “คอมพิวเตอร์”

[kɔ̀n] ใช้กับสิ่งของรูปทรงกลมใหญ่ เช่น “ก้อนหิน ก้อนเมฆ” เหมือนภาษาลาว ไทย และชาน สิ่งของบางอย่างเช่น “ครก” และ “หิน” ใช้ [kɔ̀n] สลับกับ [nɔ̀i] นอกจากนี้ยังใช้ [kɔ̀n] กับ “เต้าหู้” ซึ่งไม่ได้มีลักษณะกลมอีกด้วย

(5) จ้วงเหนือ

[ʔdak³⁵] เป็นคำลักษณนามที่บอกรูปทรงกลมใหญ่

[ʔan²⁴] เป็นคำลักษณนามทั่วไปซึ่งใช้กับสิ่งของรูปทรงกลมใหญ่แม้แต่ “ศิระษะ” และ “พระจันทร์ พระอาทิตย์” ก็ใช้ [ʔan²⁴] ยกเว้น “พริก” และ “ลูกตา” จะใช้คำลักษณนามสำหรับสิ่งของกลมเล็กคือ [ɕe²⁴] ส่วนสิ่งของรูปทรงกลมใหญ่เช่น “ก้อนหิน” จะใช้ [kon⁵⁵] หากมีลักษณะค่อนข้างแบนด้วยจะใช้ [kai⁴⁴] เช่น “แผ่นเต้าหู้ แผ่นหิน ชั้นเนื้อ” เป็นต้น

[ko²⁴] เป็นลักษณนามของพืชที่ใช้กับสิ่งของที่มีลักษณะเหมือนหัวเช่น “หัวผักกาด” ส่วน “หนังสือ สมุด” ใช้ [pɔm⁵⁵] ซึ่งเป็นคำยืมภาษาจีน <bɛ̀n>

(6) ภาษาปู้ยี้

[ʔdan³³] ใช้กับสิ่งของที่เป็นผลไม้รูปทรงกลม จึงไม่รวม “กล้วย” ซึ่งใช้คำลักษณนามทั่วไปคือ [kai²⁴] ส่วน “พริก” จัดว่ามีขนาดเล็กจึงใช้คำลักษณนาม [nat¹¹] นอกจากนี้ [ʔdan³³] ยังใช้กับสิ่งของที่มีรูปทรงกลมมีขนาดตั้งแต่ “ไข่ นาฬิกา ลูกบอล” ไปจนถึง “โมหิน ภูเขา” รวมทั้งสิ่งของรูปทรงกลมเรื่องแฉงเช่น “พระจันทร์ พระอาทิตย์” ด้วย สิ่งของรูปทรงกลมแบนแข็ง เช่น “จาน กระจังผัดข้าว” ก็จะใช้ [ʔdan³³] เช่นเดียวกัน การใช้คำลักษณนาม [ʔdan³³] ได้ขยายการใช้เชิงอุปลักษณณ์กับสิ่งที่เป็นภาษา เช่น “กล้วย ชาม โอง หม้อ อ่าง ถัง กาน้ำ” สิ่งของที่มีลักษณะคล้ายภาษาหรือบรรจุกิ่งของอื่น ใช้ทั้ง [ʔdan³³] และคำลักษณนามทั่วไป [kai²⁴] เช่น “เตา หมวก กล่อง” ใช้ [ʔdan³³] แต่ “ถุง กรง” ใช้ [kai²⁴] ส่วน “โลง” ซึ่งภาษาส่วนใหญ่คือภาษาลาว ไทย และ ลื้อ ใช้คำลักษณนามบอกรูปทรงกลม ภาษาปู้ยี้ใช้คำลักษณนามซ้ำคำนามคือ [yap¹¹] เครื่องเรือน เช่น “ตู้ โต๊ะ เก้าอี้” ใช้ลักษณนามบอกรูปทรงกลมคือ [ʔdan³³] เหมือนกับภาษาลาว [nɔ̀y] และลื้อ [nɔ̀i] นอกจากนี้คำลักษณนามบอกรูปทรงกลม [ʔdan³³] ยังใช้กับสิ่งของที่มีรูปทรงยาวเช่น “ร่ม” ดังที่กล่าวในหัวข้อ 3.1 อีกด้วย

[ʔdak³⁵] ใช้กับสิ่งของรูปทรงกลมใหญ่มากกว่า [ʔdan³³] เช่น “ศิระษะ” คำลักษณนามนี้ใช้คล้ายกับ [ʔdak³⁵] ในภาษาจ้วงเหนือ

[ko³³] ใช้กับหัวของพืช เช่น “หัวผักกาด” ไม่ใช้คำลักษณนามของศิระษะ [hɔ̀a] เหมือนภาษาลาวและไทย หรือ [hɔ̀] ภาษาชาน และลื้อ สำหรับ “หนังสือ สมุด” ซึ่งภาษาลาวใช้ [hɔ̀a] นั้น ภาษาปู้ยี้ใช้ [pɔm⁵⁵] ซึ่งเป็นคำยืมจากจีนเหมือนภาษาจ้วงเหนือ

สิ่งของใหม่ๆที่เป็นเครื่องดนตรี อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ จะไม่ใช้คำลักษณนามบอกรูปทรงกลมเหมือนภาษาลาวและภาษาชาน แต่จะใช้ลักษณนามที่มีอยู่แล้วกับสิ่งของใหม่ๆนั้น เช่น “เครื่องเล่นเทป กล้องถ่ายรูป คอมพิวเตอร์” จะใช้ [tɕa¹] ซึ่งเป็นคำยืมจากภาษาจีน <jiə> ใช้กับอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ยานพาหนะ และเครื่องทอผ้า หากเป็นอุปกรณ์เล็กๆ เช่น “ไมโครโฟน” จะใช้คำลักษณนามทั่วไปสำหรับสิ่งของทีเล็กๆ คือ [kai²⁴] การใช้คำลักษณนามกับเครื่องดนตรีเช่น “กีตาร์” จะมองที่รูปทรงว่ามีด้ามจับยาวจึงใช้ [va¹¹] ซึ่งเป็นลักษณนามบอกรูปทรงยาวและมีด้ามถือ

ข. เล็ก (small)

ภาษาลาว ไทย ชาน ล้อมีคำลักษณนามบอกรูปทรงกลมเล็กเหมือนกัน คือ [mét][mét] [mét] [mét] ตามลำดับ ส่วนจ้วงเหนือและปุยใช้ [ce²¹] [nat¹¹]

(1) ภาษาลาว

ภาษาลาวนอกจากใช้คำลักษณนาม [mét] แล้วยังใช้คำลักษณนาม [kɔ̀ɔn] ซึ่งเป็นลักษณนามของสิ่งของกลมใหญ่กับ “เม็ดยา ปาน” อีกด้วย สิ่งของที่เป็น “เม็ดยา” ใช้ได้ทั้ง [mét] และ [kɔ̀ɔn] สิ่งของลักษณะกลมดั่งเช่น “สิ่ว ปาน” ใช้คำลักษณนามได้หลายคำ ได้แก่ [hũa, sɩw, tũm] สำหรับ “สิ่ว” และ [tũm, kɔ̀ɔn, mét] สำหรับ “ปาน”

(2) ภาษาไทย

ภาษาไทยใช้ [mét] สำหรับสิ่งของรูปทรงกลมเล็กเช่นเดียวกับภาษาลาว แต่ “ปาน” จะใช้ [hæ̀ɕɛŋ] ภาษาไทยกลางไม่ใช้ [kɔ̀ɔn] เป็นคำลักษณนามบอกรูปทรงกลมเล็ก แต่ในภาษาไทยถิ่นเหนือและภาษาถิ่นที่พูดในจังหวัดพะเยาใช้ [kɔ̀ɔn] เป็นคำลักษณนามบอกรูปทรงกลมเล็ก

(3) ภาษาชาน

ภาษาชานนอกจากจะใช้ [mét] เหมือนภาษาลาว ไทย ล้อมแล้ว ยังใช้ [tũm] กับ “สิ่ว ปาน” อีกด้วย

(4) ภาษาลื้อ

ภาษาลื้อ ใช้ [mét] กับเม็ดยาเล็ก ๆ เช่น “เม็ดยาข้าว เม็ดยา” และใช้คำลักษณนามบอกรูปทรงกลมใหญ่คือ [nɔ̀ɔi] กับ “สิ่ว ปาน”

(5) ภาษาจ้วงเหนือ

ภาษาจ้วงเหนือมีคำลักษณนามบอกรูปทรงกลมเล็กสองคำคือ [ce²¹] ซึ่งเป็นคำนามมีความหมายว่า “เม็ดยา” และ [nat²¹] คำลักษณนามแรกคือ [ce²¹] ใช้กับสิ่งของจำพวก “เม็ดยาข้าว พริก ลูกตา” ในขณะที่ [nat²¹] ใช้กับ “เม็ดยา และ “เม็ดยา” อย่างอื่นทั่วไป นอกจากนี้ภาษาจ้วงเหนือมีคำว่า [ɣvei²¹] ซึ่งใช้สลับกับ [nat²¹] สำหรับสิ่งของที่เป็นเม็ดยา เช่น “เม็ดยาข้าว ไข่มุก เม็ดยาข้าว เม็ดยา” เป็นต้น ส่วน “สิ่ว ปาน” ใช้คำลักษณนามทั่วไปคือ [ɣan²⁴]

(6) ภาษาปุย

ภาษาปุยใช้ [nat¹¹] สำหรับสิ่งของรูปทรงกลมเล็กทุกชนิด โดยใช้สลับกับ [nuum²¹] ซึ่งเป็นคำลักษณนามที่ใช้กับสิ่งของเล็ก ๆ ทุกรูปทรง หากใหญ่ขึ้นหน่อยเช่น “ปาน” จะใช้คำลักษณนามบอกรูปทรงกลมใหญ่คือ [ɣdan³³]

4. สรุปและอภิปราย

คำลักษณนามที่บอกรูปทรงทั้งสามมิติและจัดว่าเป็นตัวแทนของแต่ละมิติในภาษาลาว ไทย ชาน ล้อม จ้วงเหนือ และปุย สรุปได้ดังในตารางที่ 1

ลักษณะ	ลาว	ไทย	ชาน	ไทลื้อ	จ้วงเหนือ	ปู้ยี้
ขาว-ไม่ยัดหู	dúɑŋ	lém	mà:k	thěn	fa:k ²¹	va ¹¹
ขาว-ยัดหู	sèn	sên	sen	sin	tiu ⁴²	teu ³¹
แบน-ไม่ยัดหู	phǎk	phǎæn	pe:n	phǎn	ʔan ²⁴ /pe:n ⁵⁵	pen ²⁴
แบน-ยัดหู	phǎwm	phǎwm	phǎn	phǎn	fa:n ²⁴	tɕoŋ ²⁴
แบน-ยัดหู	bǎy	bay	wǎw	bin	ʔbau ²⁴	ʔbai ³³
กลม-ใหญ่	nǔay	lǔuk	hòj/luk/nòj	nǔi	ʔdak ⁵⁵	ʔdan ³³
กลม-เล็ก	mét	mét	mét	mét	ɕe ²¹ /nat ²¹ /ŋvei ²¹	nat ²¹ /nwm ²¹

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบคำลักษณนามบอกรูปร่างทั้งสามมิติ

การใช้คำลักษณนามในตารางที่ 1 และคำลักษณนามอื่นๆที่กล่าวถึงข้างต้นแสดงให้เห็นว่าสามารถจัดกลุ่มคำลักษณนามออกเป็นสามกลุ่มได้ดังต่อไปนี้

1. คำลักษณนามที่ปรากฏเฉพาะในภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ (Southwestern Tai Branch) ประกอบด้วย คำลักษณนามที่ปรากฏในทุกภาษา ได้แก่ [lém] [lam] [phǎwm] [hǔa] [kʰwɔn] [mét] และคำลักษณนามที่ปรากฏในบางภาษา ได้แก่ [khan] [sên] [duɑŋ] [lǔuk] [hòj] คำลักษณนามบางคำจะมีการใช้ที่ยังคงเหมือนกัน และบางคำมีวิวัฒนาการการใช้ที่ไม่เหมือนกัน เช่น [lém] ภาษาลาวและลื้อจะใช้กับ “ฟัน” แต่ภาษาไทยและชานใช้ [sǎi] เป็นต้น

2. คำลักษณนามที่ปรากฏเฉพาะในภาษาไทยสาขาเหนือ (Northern Tai Branch) ประกอบด้วย คำลักษณนามของภาษากลุ่มนี้ คือ [fa:k²¹] [va¹¹] [tɕoŋ²⁴] [ʔdak⁵⁵] [ʔdan³³] [ɕe²¹] [natt11] และคำลักษณนามที่ยืมมาจากภาษาจีน คือ [tiu⁴²/teu³¹] [fa:n²⁴] เป็นที่น่าสังเกตว่าภาษาปู้ยี้ใช้คำลักษณนาม [tɕoŋ²⁴] กับสิ่งของแบนและยัดหู เช่น “ผ้าปูที่นอน ผ้าห่ม มุ้ง เสื้อผ้า” ข้อมูลเพิ่มเติมจากภาษาลาวซึ่งพูดในประเทศไทยพบว่าคำว่า “โห่ง” หมายถึง “กางเกง” (เสรีयर โสเสศ 2509) ดังนั้นอาจตั้งข้อสันนิษฐานว่าคำลักษณนาม [tɕoŋ²⁴] และ “โห่ง” เป็นคำร่วมเชื้อสายเดียวกัน

3. คำลักษณนามที่ปรากฏทั้งในภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้และสาขาเหนือ ประกอบด้วย คำลักษณนามของกลุ่มไท คือ [thwɔn][sǎy] [bay] [nǔay] และคำลักษณนาม [kʰaan] ซึ่งยืมมาจากคำลักษณนามภาษาจีน คำลักษณนาม [thwɔn] [sǎy] ยังคงใช้เหมือนกัน คำลักษณนาม [bay] ในภาษาลาวและไทยได้ขยายการใช้เชิงอุปลักษณณ์ออกไปมากทำให้ไปใช้ซ้อนกับคำลักษณนามที่ใช้กับสิ่งของกลมคือ [nǔay] ในภาษาลาวและ [lǔuk] ในภาษาไทย คำลักษณนาม [nǔay] ในภาษาลาว และ [nǔi] ในภาษาลื้อมีวิวัฒนาการการใช้จากวงความหมายสามมิติเล็ก ออกไปครอบคลุมวงความหมายสามมิติใหญ่และใช้กับสิ่งของได้หลากหลาย เช่น เครื่องเรือน อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ในขณะที่คำร่วมเชื้อสายในภาษาจ้วงเหนือและปู้ยี้ยังคงใช้กับสิ่งของเล็กๆ เช่น เตม ในภาษาไทยถิ่นใต้ก็พบการใช้คำร่วมเชื้อสายนี้กับสิ่งของกลมเล็ก เช่น “ไข่” เช่นกัน

นอกจากคำลักษณนามบอกรูปร่างทั้งสามกลุ่มแล้ว ในภาษาทั้งหมดที่ศึกษายังมีคำลักษณนามทั่วไปที่ใช้กับสิ่งของรูปร่างต่างๆ กันดังแสดงในตารางที่ 2

ลาว		ไทย		ชาน		ไทลื้อ		จ้วงเหนือ	ปู้ยี่	
ʔǎn	nūay	ʔan	tua	ʔǎn	hòj	ʔán	nōi	ʔan ²⁴	kai ²⁴	ʔdan ³³

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบคำลักษณนามทั่วไป

คำลักษณนามทั่วไปในตารางที่ 2 ส่วนใหญ่จะเป็นคำลักษณนามบอกรูปทรงกลม ต่อมาได้มีการขยายการใช้ไปครอบคลุมสิ่งของอื่นๆ ที่มีรูปทรงคล้ายกันและรูปทรงแตกต่างออกไป ทำให้กลายเป็นคำลักษณนามทั่วไป นอกจากคำลักษณนามนี้แล้ว ยังมีคำลักษณนามทั่วไป [ʔan] ซึ่งไม่ได้บอกรูปทรง จะพบในทุกภาษายกเว้นภาษาปู้ยี่ จึงนับได้ว่าเป็นคำลักษณนามดั้งเดิมของตระกูลภาษาไทย เดิมคำลักษณนามนี้จะใช้กับสิ่งของทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ดังในภาษาจ้วงเหนือและภาษาไทยโบราณ แต่ปัจจุบันในภาษาไทยกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาไทยจะใช้คำลักษณนามนี้กับสิ่งของเล็กๆ³

ภาษาปู้ยี่มีคำลักษณนาม [ʔdan³³] ซึ่งเป็นคำลักษณนามบอกรูปทรงกลมและมีวิวัฒนาการมาเป็นคำลักษณนามทั่วไป คำลักษณนามนี้มีรูปคล้าย [ʔan] ดังนั้นอาจตั้งข้อสันนิษฐานได้ว่าเป็นคำร่วมเชื้อสายเดียวกัน นอกจากนี้ภาษาปู้ยี่ยังมีคำลักษณนามทั่วไปที่ไม่ได้มาจากคำลักษณนามบอกรูปทรงกลมคือ [kai²⁴] อีกด้วย

ส่วนภาษาไทยนอกจากจะมีคำลักษณนามทั่วไป [ʔan] แล้ว ยังใช้ลักษณนามของสัตว์คือ [tua] กับสิ่งของหลากหลายจนกลายเป็นคำลักษณนามทั่วไปเช่นกัน⁴ ปัจจุบันภาษาไทยใช้คำลักษณนาม [tua] กับสิ่งของใหม่ๆ เช่น “สินค้า ยา หุ่น กล้อง ไมโครโฟน คอมพิวเตอร์ เครื่องเล่นเทป” นอกจากนี้ยังใช้ [tua] กับ “วิชา” ซึ่งตั้งข้อสันนิษฐานว่าแหล่งที่มาของการใช้ [tua] กับวิชาคือมหาวิทยาลัยรามคำแหงซึ่งเป็นสถานศึกษาแห่งแรกที่เริ่มมีระบบหน่วยกิต การประเมินผลจะใช้เป็นอักษร A B C D F ซึ่งภาษาไทยใช้คำลักษณนาม [tua] กับตัวอักษร ในเวลาต่อมาจึงใช้ [tua] กับ “วิชา” ด้วย ในปัจจุบันได้มีการนำคำลักษณนามบอกรูปทรงยาวคือ [lém] มาใช้กับ “วิชา” ด้วย เพราะที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงจะใช้หนังสือหนึ่งเล่มต่อหนึ่งวิชาในการสอบ ดังนั้นแทนที่จะพูดว่า “เรียนกีวิชา” ก็จะนิยมพูดว่า “เรียนกีเล่ม”

วิวัฒนาการของการใช้คำลักษณนามจะขึ้นอยู่กับการรับรู้ของมนุษย์ในการจำแนกสิ่งของ เช่น เมื่อมีการรับสิ่งของเครื่องใช้ใหม่ๆ เข้ามา ก็จะต้องมีการกำหนดคำลักษณนามขึ้นมาใช้กับสิ่งของเหล่านั้น เช่น คำานาม “กีตาร์” ผู้พูดภาษาปู้ยี่จะมองว่ามีมิติเดียวและมีค้ำจับจึงใช้คำลักษณนามบอกรูปทรงยาวคือ [va¹] ในขณะที่ผู้พูดภาษาไทยใช้คำลักษณนามของสัตว์คือ [tua] กับสิ่งของนี้ ส่วนภาษาลาวและชานจัดให้ “กีตาร์” อยู่ในกลุ่มสิ่งของที่มีสามมิติจึงใช้คำลักษณนามบอกรูปทรงกลมคือ [nūay] [hòj] ตามลำดับ เป็นที่น่าสังเกตว่าคำลักษณนามบอกรูปทรงกลมจะถูกนำมาใช้กับสิ่งของใหม่ๆ มากที่สุด นอกจากนี้คำลักษณนามมีการขยายการใช้เชิงอุปลักษณกับสิ่งของมากขึ้น ดังเช่นการใช้คำลักษณนามรูปทรงกลม [dǔaŋ] กับเครื่องมือเครื่องใช้รูปทรงยาวในภาษาลาว

การสัมผัสภาษา (language contact) ก็มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อวิวัฒนาการของการใช้คำลักษณนาม ดังเช่นภาษาจ้วงเหนือและภาษาปู้ยี่ซึ่งยืมคำลักษณนามของภาษาจีนมาใช้ เมื่อมีการจัดกลุ่มภาษาจ้วงแยกออกมาเป็นอีกกลุ่มภาษาหนึ่ง คำลักษณนามบางคำถึงแม้จะปรากฏในทุกภาษาที่ศึกษาและทำให้เข้าใจว่าเป็นคำดั้งเดิมของภาษาตระกูลไทแต่เมื่อพิจารณาการสัมผัสภาษาจะพบว่าเป็นคำยืมมาจากภาษาจีน เช่น คำว่า [kǎan] ปรากฏในทุกภาษา แต่เป็นคำยืมมาจากคำภาษา

จีนคือ <gèn> นอกจากนี้วิวัฒนาการของการใช้คำลักษณนามกับ “หนังสือ สมุด” เป็นตัวอย่างที่สนับสนุนเรื่องการสัมผัสภาษาเป็นอย่างดี ภาษาไทสาขาเหนือคือจ้วงเหนือและปวยีใช้คำยืมจากภาษาจีนทั้งคำนามและคำลักษณนาม คำลักษณนามของ “หนังสือ สมุด” ใช้คำเดียวกันคือ [po:n⁵⁵] และ [pwn³⁵] ตามลำดับ คำลักษณนามนี้มาจากคำว่า “สมุด” คือ [pwn³⁵] ซึ่งยืมมาจากภาษาจีน <běn> ดังแสดงในตารางที่ 3

ภาษา	จ้วงเหนือ		ปวยี		จีน	
	“หนังสือ”	“สมุด”	“หนังสือ”	“สมุด”	“หนังสือ”	“สมุด”
คำนาม	[θau ²⁴]	[pi ⁴² ki ⁴² pwn ⁵⁵]	[θu ³³]	[pi ³¹ tɕi ²⁴ pwn ⁴²]	<shū>	<bijībēn>
ลักษณนาม	[po:n ⁵⁵]	[po:n ⁵⁵]	[pwn ³⁵]	[pwn ³⁵]	<běn>	<běn>

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบคำลักษณนามของ “หนังสือ สมุด” ในภาษาจ้วงเหนือ ปวยี และจีน

ส่วนในภาษาไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้ ภาษาลาวยังคงใช้คำร่วมเชื้อสาย [pwn̄m] ไม่เฉพาะกับ “สมุด” แต่ยังใช้กับ “หนังสือ” ด้วย ภาษาไทยยังคงใช้คำร่วมเชื้อสาย [nǎŋsǔn:] แต่คำว่า [samūt] รับมาจากภาษาเขมร ภาษาชานใช้คำบอกลักษณะอาการคือ [páp] ส่วนภาษาลื้อใช้คำที่มีเสียงปฏิภาคกันคือ [póp] การรับคำใหม่ที่ไม่ใช่คำร่วมเชื้อสายในภาษาชานและลื้อและการใช้คำลักษณนามของคำนามนั้นเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชน ในภาษาชาน “หนังสือ” และ “สมุด” เดิมใช้กระดาษสาเขียนแล้วพับ จึงใช้คำว่า [páp] และคำลักษณนามที่ใช้กับคำนามนี้ก็เป็นคำซ้ำคำนามคือ [páp] เช่นกัน เป็นที่น่าสังเกตว่าในปัจจุบันภาษาชานไม่ได้ใช้ [páp] ในความหมายว่า “พับ” แต่ใช้คำว่า [tóp] กลุ่มชนลื้อสันนิษฐานว่ามีวัฒนธรรมใกล้เคียงกับชานจึงใช้คำนามเดียวกัน แต่ลักษณนามมีวิวัฒนาการการใช้ต่างออกไปคือนำเอาคำลักษณนามบอกรูปทรงกลม [nõi] ซึ่งใช้กับสิ่งของหลากหลายมาใช้กับ “สมุด” และ “หนังสือ” ด้วย ภาษาลาวก็ใช้ลักษณนามในทำนองเดียวกับลื้อคือใช้คำลักษณนามบอกรูปทรงกลม [hǔa] ส่วนภาษาไทย ลักษณะของหนังสือและสมุดในสมัยโบราณเป็นใบลานมีรูปทรงยาวจึงใช้ลักษณนามบอกรูปทรงยาว คือ [lēm] ดังในตารางที่ 4

ภาษา	ลาว		ไทย		ชาน		ลื้อ	
	“หนังสือ”	“สมุด”	“หนังสือ”	“สมุด”	“หนังสือ”	“สมุด”	“หนังสือ”	“สมุด”
คำนาม	[pwn̄m]	[pwn̄m khlan]	[nǎŋsǔn:]	[samūt]	[páplik]	[páp tem]	[póp]	[póp tēm]
ลักษณนาม	[hǔa]	[hǔa]	[lēm]	[lēm]	[páp]	[páp]	[nõi]	[nõi]

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบคำลักษณนามของ “หนังสือ สมุด” ในภาษาลาว ไทย ชาน และลื้อ

รายละเอียดเพิ่มเติม

- ¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “การเปรียบเทียบคำลักษณนามในภาษาตระกูลไท-กะได” ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยประจำปี 2548 จากมหาวิทยาลัยมหิดล
- ² การบันทึกข้อมูลที่เป็นวรรณยุกต์ใช้ทั้งเครื่องหมายเสริมสัทอักษร (diacritic) และตัวเลข ในภาษาลาววรรณยุกต์ [ǎ] คือ วรรณยุกต์ต่ำขึ้น และ [ǜ] คือวรรณยุกต์สามัญ ในภาษาอื่น คำที่ไม่มีเครื่องหมายวรรณยุกต์กำกับเป็นคำที่มีวรรณยุกต์สามัญ
- ³ ดูการศึกษาความเป็นมาของคำลักษณนาม [ʔan] ในงานของวิไลวรรณ (2519) และการศึกษาเชิงประวัติของคำลักษณนาม [ʔan] ในงานของ วัลยา (2513) ชวนพิศ (2518) และบัวหลวง (2527)
- ⁴ ดูการใช้คำลักษณนาม [tua] ในงานของ Sujaritlak (1977)

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- ชวนพิศ อัฐรัตน์. 2518. การใช้คำและสำนวนในสมัยสุโขทัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บัวหลวง วงศ์ศักดิ์. 2527. การศึกษาเปรียบเทียบคำลักษณนามในสมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา กับสมัยปัจจุบัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระยาอุปกิตศิลปสาร. 2531. หลักภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2546. ลักษณนาม. ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. นนทบุรี: สหมิตรพรินต์ติ้ง.
- วัลยา วิมุกตะละพ. 2513. การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำ สำนวน และลำดับของคำในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์. 1976. “คำสันนิษฐานว่าด้วยความเป็นมาของคำลักษณนาม ‘อัน’.” *Pasaa* 6.1-2 (October): 261-265.
- เสฐียร โกเศศ. 2509. รู้ไว้. พระนคร: สำนักพิมพ์คลังวิทยา.

ภาษาอังกฤษ

- Allan, Keith 1977 “Classifiers.” *Language* 53(2):285-311.
- Li, Fang-Kuei. 1960. “A Tentative Classifications of Tai Dialects.” In *Culture in History Essay in Honor of Paul Radin*. Pp. 951-959. Edited by Stanley Diamond. New York: Columbia University Press.
- Somsong Burusphat and Qin Qiaohang. In progress. *Northern Zhuang-Chinese-English-Thai Dictionary*.
- Sujaritlak Deepadung 1997 “Extension in the Usage of the Thai Classifier /tua/.” *Southeast Asian Linguistic Studies in Honour of Vichin Panupong*. Pp. 49-55. Edited by Arthur S. Abramson. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Suriya Ratanakul, Somsong Burusphat, Sumittra Suraratdecha. 2001. *Bouyei-Chinese-English-Thai Dictionary*. Bangkok: Ekphimthat Ltd.